

Воздвиження Хреста Господнього: історія

У день Хрестовоздвиження згадують, як рівноапостольна цариця Єлена знайшла Хрест, на якому був розп'ятий Господь Ісус Христос. Хрест був знайдений в 326 році біля гори Голгофи в Єрусалимі. З VII століття з цим днем стали поєднувати пам'ять про повернення Животворячого Хреста з Персії візантійським імператором Іраклієм (629).

Свято називається Воздвиження Хреста, бо і при знайденні, і при поверненні Хреста предстоятель піднімав (Воздвигав) хрест три рази, щоб всі могли його бачити.

Рівноапостольний цар Костянтин побажав збудувати храми Божі на священних для християн місцях у Палестині, (тобто на місці народження, страждань і воскресіння Господа Ісуса Христа.) та знайти Хрест, на якому був розп'ятий Спаситель. Виконати бажання царя взялася, з великою радістю, його мати, св. рівноапостольна цариця Єлена.

У 326 році цариця з цією метою вирушила до Єрусалиму. Багато праці поклала вона, щоб відшукати Хрест Христовий, оскільки вороги Христові сховали Хрест, зануривши його в землю. Нарешті, їй вказали на одного старого єврея, на ім'я Юду, який знав, де знаходиться Хрест Господній. Після довгих розпитувань і умовлянь його змусили сказати. Виявилося, що святий Хрест кинутий в одну печеру і завалений сміттям і землею, а зверху був збудований язичницький храм. Цариця Єлена наказала зруйнувати цю будівлю і відкопати печеру.

Коли розкопали печеру, то знайшли в ній три хрести і окремо лежала від них дощечка з написом: «Ісус Назарянин, Цар Юдейський». Потрібно було дізнатися, який з трьох хрестів є Хрест Спасителя. Єрусалимський патріарх (єпископ) Макарій і цариця Єлена твердо вірили і сподівалися, що Бог вкаже святий Хрест Спасителя.

За порадою єпископа стали підносити хрести один за іншим до однієї важкої хворої жінки. Від двох хрестів не відбулося ніякого дива, коли ж поклали третій хрест, то вона негайно стала здоровою. Сталося, що в цей час повз несли померлого, для поховання. Тоді стали покладати хрести один за іншим і на померлого; і коли поклали третій хрест, померлий ожив. Таким чином впізнали хрест Господній, через який Господь зробив чудеса і показав життєдайну силу Свого Хреста.

Цариця Єлена, патріарх Макарій і люди, які їх оточували, з радістю і благоговінням вклонилися Хресту Христовому і цілували його. Християни, довідавшись про цю велику подію, зібралися в незліченній кількості до місця, де був знайдений Хрест Господній. Всім хотілося прикластися до святого животворящего Хреста. Але так як з-за безлічі народу це зробити було неможливо, то всі стали просити принаймні показати його. Тоді патріарх Макарій встав на високому місці і, щоб усім було видно, кілька разів ставив (піднімав) його. Народ же, бачивши Хрест Спасителя, кланявся і вигукував: «Господи, помилуй!»

Св. Рівноапостольні царі Костянтин і Єлена, над місцем страждань, поховання та воскресіння Ісуса Христа побудували великий і чудовий храм на честь Воскресіння Христового. Побудували також храми на Оливній горі, у Вифлеємі і в Хевроні у Дуба Мамрійського.

Цариця Єлена принесла своєму синові, Царю Костянтину, частину Хреста Господнього а іншу частину залишила у Єрусалимі. Цей дорогоцінний залишок Хреста Христового і до теперішнього часу зберігається в храмі Воскресіння Христового.

Наш Хрест – покарання чи благословіння?

У свято Воздвиження, коли ми дивимося на Хрест Христовий, повинні згадувати, про те, що ми як послідовники Спасителя нашого повинні нести свій хрест. Христос дав нам заповідь: «Якщо хто хоче йти за Мною, нехай зречеться себе самого, візьме хрест свій і йде за Мною». Що означає взяти хрест? Святитель Ігнатій Брянчанинов говорить, що це означає нести з терпінням і подякою Богу всі ті скорботи, хвороби, працю, спокуси й випробування, які зустрічаються на нашому життєвому шляху. Нам часто здається, що скорботи відбуваються з нами випадково, проте це не так. Нічого випадкового з християнами не відбувається. Якщо Господь говорить, що навіть і волосся на голові у нас пораховано, то як же можуть випадково осягати нас скорботи? Ні, хрест нам дається від Бога, і дається він для нашої користі і порятунку. Згадаймо слова Христа, сказані Ним апостолу Петру напередодні розп'яття: «Невже Мені не пити чаші, яку дав Мені Отець?» З цих слів видно, що Хрестна смерть була послана Христу Самим Богом Отцем. Точно так само і нам життєвий хрест надсилається Самим Господом Богом. І хрест цей, за словами старця Паїсія Святогорця, надсилається не для того, щоб ми

мучилися, а для того, щоб ми по ньому, як по сходах, зійшли на небо. Господь і хотів би не посилати нам хреста, але людина так влаштована, що без хреста вона не вміє рятуватися. Хрест необхідний нам як гіркі ліки для зцілення нашого занепопалого ества, успадкованого від прабатька Адама. Потрібно сказати, що хрест, тобто випробування, скорботи, хвороби тощо, неминучі в нашому світі для всіх людей, однак для одних він може послужити як порятунок, а для інших – він буде осуд і загибель. «Як порятунок» - якщо ми правильно ставимося до нього, тобто несемо його з терпінням і довірою Богові. «Як осуд» - якщо ставимося неправильно, тобто несемо з наріканням, образою, озлобленням. В цьому випадку хрест стає для людини згубним. «Смертоносний хрест для тих, - каже святитель Ігнатій, - які хреста свого не перетворили в Хрест Христовий, які з хреста свого нарікають на Божественний Промисел, хулять його, віддаються безнадійності і розпачу. Грішники, що не усвідомлюють і не каються на хресті своєму, вмирають вічною смертю, втрачаючи нетерпінням істинне життя, життя в Бозі. Вони знімаються з хреста свого тільки для того, щоб зійти душами в вічну труну: в темниці печка ». Для тих же, хто несе хрест з терпінням і подякою Богу, він стає не тільки рятівним, але і легким. Наведемо ще слова святителя: «Хрест доти тяжкий, доки він перебуває хрестом своїм. Коли ж він перетвориться в Хрест Христовий, то отримує незвичайну легкість: ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий, сказав Господь».

Як нам перетворити наш хрест в Хрест Христовий? Святитель Ігнатій відповідає: «Хрест твій тоді змінюється в Хрест Христовий, коли ученя Христовий несе його з діяльним усвідомленням своєї гріховності, яка потребує покарання, - коли несе його з подякою Христу, з славослів'ям Христа. Від славослів'я і подяки з'являється у страждальця духовна вітха; подяка і славослів'я робляться великим джерелом незбагненої, нетлінної радості, яка благодатно кипить у серці, виливається на душу, виливається на саме тіло ». Таким чином, з цих слів ми бачимо, що неминучий життєвий хрест може бути як рятівним, так і згубним. І залежить це від того, як ми до нього ставимося. Яскравий приклад того й іншого ставлення дають два розп'янутих з Христом розбійники: один з них, визнавши себе лиходієм, гідним кари, врятувався і увійшов в Рай, інший же наріканнями і хулою відштовхнув своє спасіння і загинув.

Всі ми, браття і сестри, перед Богом в тій чи іншій мірі є грішниками і розбійниками. І саме з цієї причини нам, як і тим двом, посилається від Бога хрест. Понесемо же подібно до розбійника розсудливого цей хрест з терпінням і вдячністю Богові. Разом з ним визнаємо себе грішниками, гідними самого тяжкого хреста. Коли знайдуть на нас скорботи і хвороби, будемо молитися словами цього розбійника: належне за гріхи мої отримую, згадай мене, Господи, у царстві Твоєм!

Так потрібно нам робити при всякій скорботі. Вкрали, наприклад, у нас гаманець із зарплатою або пенсією - Не будемо нарікати, але будемо дякувати Богові за надіслану скорботу. Спіткало нас горе, згорів будинок - перенесемо це з подякою, вважаючи себе грішниками, гідними будь-якого покарання. Відвідала нас хвороба, виявили у нас виразку шлунка, або діабет, або навіть рак - будемо і тоді молитися молитвою розбійника, визнаючи себе гідними всякої кари. Якщо Христос, наш Цар і Господь, поніс скорботи в нашому світі, то чи нам, непотрібним Його рабам, нарікати на скорботи? Якщо Він, безгрішний, зазнав наруги на Хресті, то чи нам, грішникам, бігати від хреста? Навчимося ж переносити земні скорботи благодушно і з подякою Богові. Бо, чинячи так, воістину будемо ми вірними послідовниками Спасителя нашого, і переможемо світ з усіма його лихами і утисками.

Так перемагали світ апостоли Христові, які, чим більше на них нападало бід і скорбот, тим більше вони горіли любов'ю до Бога, так що ніхто і ніщо не могло відлучити їх від Христа. «Хто відлучить нас від любові Божої, - писав святий апостол Павло, - недоля, чи утиск, чи переслідування, чи голод, чи нагота, чи небезпека, чи меч? .. за тебе вбивають нас увесь день, вважають нас за овець, приречених на заклання. Але це все ми перемаємо з Тим, Хто нас полюбив. Бо я впевнений, що ні смерть, ні життя, ні Ангели, ні Влади, ні Сили, ні теперішнє, ні майбутнє, ні висота, ні глибина, ані інше яке створіння не зможе відлучити нас від любові Божої, яка в Христі Ісусі, Господі нашім ».

Отож, браття і сестри, будемо наслідувати святих в несінні нашого хреста. Понесемо всі, що трапляються з нами скорботи з вірою і подякою Богу. Визнаємо себе грішниками, гідними всякого хреста і всякої кари. Бо якщо будемо так чинити, то в кінці земного шляху і ми, подібно святим, зійдемо зі свого хреста на небо.